

РОЗДІЛ I

ІСТОРІЯ ЕТНОМУЗИКОЗНАВСТВА. ПОРТРЕТИ ВИДАТНИХ ВИКОНАВЦІВ ТА ВЧЕНИХ. ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ

УДК 78.031.2(477)''1991/2022''(045)

DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2022.17.270892>

Ірина Довгалюк

<https://orcid.org/0000-0002-4219-6342>

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна
Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка
вул. Остапа Нижанківського, 5, 79000, Львів, Україна
+380 66 772 6776, e-mail: iradovhalyuk@gmail.com

Ліна Добрянська

<https://orcid.org/0000-0003-0203-2009>

Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка
Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології
вул. Остапа Нижанківського, 5, 79000, Львів, Україна
+380 50 970 8726, e-mail: lina.dobrianska@gmail.com

Етномузикологія України на зламі ХХ–ХХІ століть (1991–2022): наука, видання, конференції

У другій частині аналітичного огляду української музичної фольклористики періоду Незалежності розглянуто наукову, видавничу та конференційну діяльність українських учених. Зокрема, охарактеризовано важніші дослідницькі напрями (теорія етномузикології, ареально-типологічні дослідження, історичні студії, органологія, етнохореологія, ресурсознавство, етнокультурологія та соціологія, народномузична культура етнічних меншин в Україні, професійна музика усної традиції Сходу, народномузична акустика та ін.) та їх представників, описано основні етномузичні видання (періодика, збірники наукових статей, видання або перевидання спадщини попередників, народномузичні збірники вокального та інструментального українського фольклору, епістолярна спадщина та ін.), конференційну діяльність українських етномузикологів в Україні та за кордоном.

Ключові слова: українська етномузикологія 1991–2022, напрями українських етномузикологічних досліджень, українські етномузичні видання, етномузикологічні конференції, історія української музичної культури.

Вступні зауваги

Довгоочікувані часи Незалежності відкрили перед українським етномузикологами широкі перспективи. Омріяна та вистраждана можливість повноцінної музично-етнографічної, наукової, педагогічної праці врешті дала рясні плоди: було відкрито нові освітні та наукові центри, здійснено польові експедиційні дослідження, проведено конференції, поступово налагоджено видавничу діяльність.

У минулорічному випуску «Проблем етномузикології» ми розпочали огляд здобутків новітньої україн

ської музичної фольклористики в роки Незалежності¹. Зокрема, окреслили важніші етномузикознавчі осередки та схарактеризували їхню діяльність, обговорили стан етномузичної педагогіки, розглянули основні напрями та проблеми документування (польового й архівного) народної музики. У цьому випуску щорічника ставимо перед собою мету сфокусуватися на таких не менш важливих напрямках як наукова, видавнична та конференційна діяльність.

¹ Див. (Довгалюк, Добрянська, 2021).

Актуальність пропонованого дослідження, як уже було наголошено в першій його частині, зумовлено потребою змалювати загальну картину досягнень та, можливо, й упуцень вітчизняної етномузикології за останні 30 років. Це суттєво доповнить існуючі історіографічні студії, зосереджені переважно лише на певних аспектах або певних періодах розвитку української музичної фольклористики.

Наука

Наочним результатом праці українських етномузикологів періоду Незалежності є наукові дослідження. Вони стали вагомим свідченням розмаїття зацікавлень, глибини пошуків, відкритості до пізнання та примноження надбань світової етномузикології. Можна окреслити такі основні дослідницькі напрями українських учених: теорія етномузикології, ареально-типологічні дослідження, історичні студії, органологія, етнохореологія, ресурсологія, етнокультурологія та соціологія, народномузична культура етнічних меншин в Україні, професійна музика усної традиції Сходу, народномузична акустика та інші. Ці напрями різні за здобутками, наповненістю та ступенем новаторства, проте кожен із них – це посильний вклад у загальноєвропейську / світову науку про народну музику.

Теоретичні дослідження представлені в Україні насамперед напрацюваннями Богдана Луканюка. Це методологічні та методичні праці, покликані виробити дієвий інструментарій для вирішення широкого кола етномузикознавчих проблем – від фундаментальних до часткових. Учений розглядає питання принципів систематизації народної музики, наукової термінології, історико-етнографічного регіонування, особливостей ритміки народних пісень та ритміки в цілому. Так, наприклад, знаковими стали монографії вченого «Ритмічна варіативність у пісенному фольклорі» (Луканюк, 2016) та «Музичний часокількісний ритм» (Луканюк, 2017), в останній з яких здійснено спробу дати принципово нове тлумачення поняття ритму та визначено системну суть одного з його типів, який широко використовується в народній музиці.

Низку теоретичних проблем розробляє Анатолій Іваницький – зокрема, у монографії «Історичний синтаксис фольклору» він пропонує власний погляд на логіку музичного мислення, походження народної музики (Іваницький, 2009) та інші. Проблеми семантики народного мелосу, динаміки фольклорних процесів, варіативності народної музики, етномузичної соціології та інші розглянула в своїх студіях Софія Грица.

Одним із найрозвинутіших наукових напрямів в Україні є **ареально-типологічний**, основи якого були закладені в українській етномузикології першої половини минулого століття. Основними етапами такого роду географічних етномузикознавчих студій є виявлення, опис і систематизація пісенних типів, з-поміж яких перевага надається обрядовим наспівам. Саме цей пласт репертуару, як найбільш консервативний і невіддільний від довготривалих процесів формування та розвитку етносів, є найбільш інформативним для діалектологічних студій. У сукупності з даними суміжних наук результати ареальних досліджень можуть максимально об'єктивно вирішувати проблеми історичних зв'язків та етногенези

(Lukaniuk, 1994)². Цей напрям нині представлено широким колом дослідників, насамперед, львівської й київської етномузикологічних шкіл, серед яких Б. Луканюк, Ірина Клименко, Олена Гончаренко, Євген Єфремов, Василь Коваль, Лариса Лукашенко, Анна Пеліна, Галина Пшенічкіна, Юрій Рибак, Маргарита Скаженик та інші³. Вагомим звершенням у галузі української мелогеографії стала нещодавно опублікована монографія І. Клименко «Обрядові мелодії українців у контексті слов'яно-балтського ранньо-традиційного меломасиву: типологія і географія» (Клименко, 2020).

Низку студій присвячено вивченню **жанрів народної музики певних територій**, специфіки вокальної мелодики, ладів, ритміки, багатоголосся, зокрема, монографії «Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури» Олега Смоляка (2001, 2004), «Частотний каталог українського пісенного фольклору» Людмили Єфремової (2009), а також дослідження Євгена Єфремова, Ганни Коропніченко, Олени Мурзиної, Анатолія Завальнюка, Лариси Новикової, Віри Осадчої, Ірини Романюк, Олександра Терещенка, Лідії Федоронько, Олени Шевчук та інших. До розробки різноманітної проблематики, пов'язаної із тереновими студіями народної музики, долучаються дослідники молодшої генерації: Ірина Данилейко, Надія Дунаєва, Анастасія Колодюк (Друзюк), Анна Коломицева, Анастасія Любимова, Олена Серко та інші⁴.

Важливим дослідницьким напрямом є вивчення **народної музики етнічних українських земель** – Кубані (монографія Надії Супрун-Яремко «Українці Кубані та їхні пісні» (2005)), Підляшшя (Л. Лукашенко), Лемківщини (Ярослав Бодак), Бессарабії (А. Іваницький), Молдови (В. Коваль), Берестейщини (Л. Лукашенко), Мармарощини (А. Пеліна, Іван Хланта).

Належить відзначити й дослідження **народномузичної культури етнічних меншин в Україні**: євреїв (Б. Луканюк, Людмила Шолохова, Ольга Коломиєць, Раїса Гусак), чехів (Вячеслава Логвінова), болгар (Сергій Таранець).

Окреме місце в наукових зацікавленнях українських учених посідають **історичні студії**. Основні напрямки їхніх зацікавлень – вивчення дослідницької й наукової спадщини *персоналій*: Мойсея Береговського, Володимира Гошовського, Карла Йозефа фон Гютнера, Зиновія Лиська, Климента Квітки, Філарета Колесси, Осипа Роздольського, Василя Ступницького, Гната Хоткевича, Федора фон Штейнгеля та інших; *інституцій*: Кабінету музичної етнографії Всеукраїнської академії наук, Кафедри музичної фольклористики (далі – КМФ) – та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка (далі – ПНДЛІМЕ ЛНМА), Проблемної науково-дослідної лабораторії етномузикології Національної музичної академії України імені

² Див. про це (Рибак, 2007).

³ Див. про це (Добрянська, 2019, с. 18–25; Клименко – Мурзина, 2008, с. 16; Протасова, 2020, с. 55).

⁴ Про теренові дослідження співробітників ПНДЛІЕ, кафедри музичної фольклористики та студентів-етномузикологів НМАУ див. зокр. (Шевчук, 2017, с. 118–119).

П. І. Чайковського (далі – ПНДЛЕ НМАУ); загальні огляди, окремі сторінки історії етномузикології: зокрема, становлення типологічної школи в українській етномузикології, історія звукозапису народної музики та інші. Серед основних напрацювань у цій ділянці – дослідження «Осип Роздольський: музично-етнографічний доробок» (2000) та капітальна монографія «Фонографування народної музики в Україні» Ірини Довгалюк (2016), праці «Українська музична фольклористика» А. Іваницького (1997), «Діяльність Кабінету музичної етнографії ВУАН» Оксани Юзефчик (2004), «Климент Квітка» Анастасії Сторожук (1998), студії С. Грици, І. Довгалюк, А. Іваницького, Б. Луканюка, О. Музиної, Л. Добрянської, Віри Мадяр-Новак, Л. Лукашенко, Володимира Пальонного, Володимира Пасічника, Л. Шолохової та інших.

Етноорганологічні дослідження охоплюють широкі проблематику, пов'язану з вивченням народних музичних інструментів і традиційної інструментальної музики. У дослідженнях порушено питання сольного й ансамблевого виконавства, етнопедагогіки та особливостей діяльності музиканта в середовищі, народного професіоналізму, жанрової класифікації, репертуару, територіального поширення тих чи інших народномузичних явищ.

З-поміж наймасштабніших праць – монографії Михайла Хая «Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція)» (2011а) та «Українська інструментальна музика усної традиції» (2011б), «Музичні інструменти гуцулів» Ігоря Мацієвського (2012), «Сопілкова музика гуцулів» Богдана Яремка (2014), «Скрипкова традиція Рівненсько-Волинського Полісся» Вікторії Ярмоли (2014), «Українські народні музичні інструменти» Леоніда Черкаського (2003); праці Тараса Барана, Богдана Водяного, Надії Ганудельової, Р. Гусак, Любомира Кушлика, Б. Луканюка, Яреми Павліва, Ю. Рибак, Лариси Сабан, Н. Супрун-Яремко, Ярини Товкайло, Ірини Федун, Іллі Фетисова, Віктора Шостака та інших. Останніми роками до спільноти інструментознавців приєдналися Максим Бережнюк, Віктор Левицький, Андрій Левченко та інші.

У рамках цього напрямку можна також виокремити **кобзаро-** та **лірництвознавство**. Тут активно працював М. Хай і продовжують працювати Олена Богданова, Віолетта Дутчак (2013), Ірина Зінків (2013), Володимир Кушпет (2007), Кость Черемський (2002), Олександр Терещенко (2013), В. Ярмола та інші.

Різновидом органологічної праці є **колекціонування народних музичних інструментів**. Власником найбільшої збірки з понад 1000 музичних інструментів, переважна більшість яких у робочому стані, є Л. Кушлик. Колекції призибирали також Р. Гусак, М. Бережнюк та Л. Черкаський (Київ), Роман Кумлик (Верховина), Михайло Тимофіїв (Коломия), Мирон Блощишак (Львів), Віктор Шостака (Ужгород) та інші.

Із вивченням народно-інструментальної традиції тісно пов'язана й **етнохореологія** – чи не найменш представлена в Україні царина. Наукові студії в цій галузі маємо насамперед завдяки Л. Сабан (Львів), у цьому ж напрямі плідно працює Леся Косаківська (Луцьк).

Ще один важливий напрям у дослідженнях українських вчених – **ресурсологія** з її субдисциплінами – *джерелознавством* та *архівістикою*. Джерелознавство

охоплює теоретичні розвідки, що стосуються проблеми достовірності джерел (Луканюк, 1991), та численні довідникові публікації. З-поміж них – окремі видання, як от нотографія народної музики галицько-володимирських земель (Луканюк, 2001), довідник тиражованих аудіо видань українського фольклору (Клименко, 2010). Окремий вагомий блок праць представлено бібліо- та біобібліографічними виданнями. Так, окремими книгами вийшли «Матеріали до бібліографії польської етномузикології» (Луканюк, 2006), біобібліографічний покажчик до ювілею етномузикологічних осередків Львівської музичної академії (Довгалюк (упоряд.), 2019), низка «іменних» покажчиків – із бібліографіями праць окремих діячів: Ф. Колесси (уклад. Мирослав Мороз, Львів, 1992)⁵, В. Гошовського (*Львівська організація спілки композиторів України, Львів, 1992*; В. Пасічник, Львів, 2007), Миколи Гордійчука (Ірина Сікорська, Київ, 2019) С. Грици (*О. Юзефчик, Київ, 2002*), Г. Хоткевича (*Маргарита Семенюк, Львів, 2004*), К. Квітки (Б. Луканюк, Львів, 2006), Б. Яремка (*Супрун-Яремко, Львів, 2006*), Н. Супрун-Яремко (2012) та ін. Низку ресурсознавчих праць доповнюють різного роду покажчики у щорічнику «Етномузика» та серія опублікованих там само бібліографічних оглядів випускних робіт з етномузикології, захищених у музичних вишах Львова (*Добрянська, Число 1*), Києва (*Клименко, Число 2*), Рівного (*Боярська, 2007*), Одеси (*Таранець, 2008*), Харкова (*Осада, Харченко, 2010*) та Донецька (*Тюрикова, 2010*).

Певна частка ресурсознавчої літератури припадає на **описи архівів**, як цілісних – Ф. Колесси та О. Роздольського (І. Довгалюк), так і суто музично-етнографічних матеріалів⁶. Серед дослідників, які писали на цю тему – І. Довгалюк, Андрій Фурдичко, І. Клименко, Ірина Данилейко, С. Копил, Георгій Шамо́нін, Л. Добрянська, Андрій Вовчак, Ю. Рибак, Ірина Анат. Романюк, Людмила Алієва, Б. Луканюк, Л. Лукашенко, Дарія Небеш, Антоній Поточняк та ін. Свої приватні народномузичні архіви охарактеризували Л. Сабан, Михайло Мишанич, Петро Зборовський та ін. Архів Олекси Ошуркевича описала Л. Добрянська.

Окрему групу складають роботи, присвячені використанню нових цифрових технологій у галузі **документації** народної музики⁷ – зокрема, її фіксації (Олег Коробов), архівування (А. Вовчак, Л. Добрянська, І. Клименко, Г. Шамо́нін та ін.), створення баз даних

⁵ Тут і далі курсивом виділено бібліографічну інформацію до книг і статей, не поданих у списку використаних джерел та літератури.

⁶ Детальніше про музично-етнографічні архіви України див. у першій частині статті (Довгалюк, Добрянська, 2021, с. 15–16).

⁷ Детальніше про документування фольклору див. у першій частині статті (Довгалюк, Добрянська, 2021, с. 14–15).

Належить додати, що на момент публікації другої частини нашого огляду до загальних проблем документування народної музики додалася нагальна потреба збереження фольклорну архівну спадщину через загрозу її знищення внаслідок агресії Росії. Завдяки ініціативі та технічній підтримці Американської спілки фольклористів (American Folklore Society) та Університету Індіани (місто Блумінгтон, США) чимало державних і приватних аудіо-, відео- та графоколекцій були завантажені у хмарні сховища. Детальніше див. про це повідомлення А. Вовчака у 18-му числі «Етномузики» (Львів, 2022).

(І. Клименко, Катерина Гончаренко, Л. Добрянська), новітніх систем архівування для мультимедійних польових матеріалів (праці А. Вовчака) тощо.

Дещо скромніше в Україні представлено **етнокультурологічні та етносоціологічні студії**. Ці проблеми, зокрема, соціологічні аспекти фольклору інтегрованих середовищ, питання міграції, виконавства, характеристики носіїв традиції у своїх роботах порушили С. Грица, Олена Дудар, Б. Котюк, І. Мацієвський, О. Мурзина, Ю. Рибак, Н. Супрун-Яремко, І. Федун, Б. Яремко.

Серед «наймолодших» зацікавлень українських науковців – **музика усної традиції Сходу** (Ігор Пяковський, О. Коломиєць), Італії (Ольга Вакуліч), проблеми **народномузичної акустики** (Анастасія Мазуренко), **проблеми народномузичного виконавства** (Є. Єфремов, А. Іваницький, Л. Лукашенко, В. Осадча, Ол. Шевчук), **народно-музична психологія** (О. Мурзина).

Останніми роками активізувалася **перекладацька діяльність** українських вчених. На цьому поприщі належить відзначити переклад англійської монографії сучасного американського вченого Філіпа В. Болмана «Світова музика: дуже короткий вступ» (Philip V. Bohlman, *World Music: A Very Short Introduction*, 2002), який здійснила О. Коломиєць (2019). Серед перекладів праць наших сучасників – розвідка Дітріха Шуллера «Збирання – зберігання – поширення: традиційні завдання у технічному контексті початку ХХІ століття» в перекладі з німецької А. Вовчака. Не менш важливими є переклади праць, часто малодоступних для сучасних читачів. Зокрема, це статті К. Й. фон Гюттнера (1822) та О. Абрагама й Е. М. фон Горнбостеля (1909) у перекладі А. Вовчака; Дениса Зубрицького (1823) – І. Довгалюк.

Професійний ріст українських етномузикологів засвідчений присудженням наукових ступенів. За останні 30 років було захищено дев'ять дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук (доктора мистецтвознавства) такими вченими як А. Іваницький, О. Смоляк, Н. Супрун-Яремко, М. Хай, Л. Єфремова, І. Довгалюк, І. Клименко, В. Дутчак, І. Зінків, понад 40 – доктора філософії (кандидата мистецтвознавства).

Українською проблематикою активно цікавляться вчені українського походження, які живуть і працюють за кордоном, зокрема у США – професори Адріана Гельбіг, Марія Соневицька, Антоній Поточняк, Австралії та Канаді – Віктор Мішалов.

Етномузичні видання

Показовим підсумком праці українських етномузикологів є видавнича діяльність. Вона змогла розвинутися в Україні лише в період здобуття державності, коли науковці нарешті позбулися цілковитої цензури політично заангажованих видавництв радянських часів. Цей напрям став важливим не лише для власне наукових інституцій, а й вищих навчальних закладів.

Саме завдяки зусиллям працівників Київської та Львівської музичних академій в Україні були започатковані та виходять два фахових українських щорічних етномузикологічних збірника статей і матеріалів: «Проблеми етномузикології» (1998–2021), які видає ПНДЛМЕ

НМАУ, та «Етномузика» (2006–2021) – ПНДЛМЕ та КМФ ЛНМА. В обидвох щорічниках публікуються як українські, так і закордонні вчені (Ізраїль, Литва, Польща, Сербія, США та ін.)⁸. У рамках «Проблем етномузикології» 2010 року було започатковано спеціалізовану серію «Слов'янська мелогеографія», випуски якої доповнено окремими Атласами з картами ареалів поширення тих чи інших музично-етнографічних явищ, а також DVD з численною супровідною інформацією. Усього опубліковано 17 номерів збірника⁹. Вийшло й 18 випусків щорічника «Етномузика», кожне число якого присвячене певній знаковій події в історії музичної фольклористики. До його започаткування в ПНДЛМЕ спорадично виходили невеличкі збірки наукових студій, присвячені головно народній музиці різних західноукраїнських регіонів¹⁰.

Окрім спеціалізованих музично-фольклористичних збірників студій і матеріалів чимало етномузикологічного доробку опублікували різнопрофільні, зазвичай періодичні або серійні наукові видання. Наприклад, видання ІМФЕ: щорічники «Матеріали до української етнології» (з 1995) й «Українське мистецтвознавство» (2004–2019) та кварталник «Студії мистецтвознавчі» (2002–2019), а також перший український тематичний журнал «Народна творчість та етнологія» (з 1925 – «Народна творчість та етнографія»).

Публікації з історії і теорії музичної фольклористики містять також видання Волинсько-поліського народознавчого центру (Луцьк) «Фольклористичні зошити» (13 випусків, 1996–2010), двомісячник Інституту народознавства НАН України (Львів) «Народознавчі зошити» (з 1995), а також серія збірників «Етнокультурна спадщина Полісся» (сім випусків, 2001–2006), підготовлених в Етнокультурному центрі «Веснянка» (Рівне).

Серед видань вищих навчальних закладів найширше музично-фольклористичні студії представлені в двох серіях Вісників Львівського університету – філологічній і мистецтвознавчій, які від середини 2000-х років надають етномузикологам окремі рубрики та навіть цілі випуски.

Статті з етномузикології містить часопис Львівського національного університету імені Івана Франка «Міфологія і фольклор». Спорадично публікують етномузикологічні студії також Вісники Київського національного університету культури і мистецтв (серії «Мистецтвознавство» та «Музичне мистецтво»), Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (серія «Музичне мистецтво та мистецтвознавство»), Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету «Українська культура», видання Харківської державної академії культури «Культура України», часопис «Родовід» та інші.

Окрема видавнича сторінка – публікація статей і матеріалів у різноманітних – нерідко, міждисциплі-

⁸ Треба зазначити, що українські вчені, своєю чергою, систематично публікують дослідження в закордонних наукових виданнях Австрії, Литви, Польщі, Чехії та ін., у тому числі індексованих у наукометричних базах Scopus та Web of Science.

⁹ Див. про це (Шевчук, 2017, с. 119).

¹⁰ Див. про це (Добрянська, 2019, с. 36).

нарних збірках, від матеріалів конференції¹¹, до серійних, ювілейних, тематичних та інших видань. Як приклад можна навести збірники «Родина Колесів у духовному та культурному житті України кінця XIX – XX століття» (Львів, 2005) та «Родина Колесів – спадкоємність науково-мистецьких традицій» (Львів, 2013), «Етнокультурна спадщина Полісся» (Рівне, 2004), видання з доробком одного автора, як от «Фольклор у просторі та часі» (2000) та «Трансмисія фольклорної традиції» (2002) С. Грици, «Михайло Мишанич. Зібрання праць» (2021) тощо.

Важливу нішу у видавничій діяльності останніх трьох десятиліть займають **видання або перевидання спадщини попередників**. Серед таких публікацій – збірник «Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського» (упоряд. С. Грица, Київ, 1995), двотомник праць С. Людкевича, у тому числі фольклористичні дослідження (ред.-упор. З. Штундер, Львів, 1999, 2000), «Українські пісні Закарпаття» В. Гошовського (наук. ред. В. Пасічник, Львів, 2003), «Українські народні думи» Катерини Грушевської (відпов. за випуск Ганна Скрипник, Київ, 2004), «Українські народні мелодії (збірник і коментар)» К. Квітки (ред.-упор. А. Іваницький, Київ, 2005), «Історія української етнографії» Ф. Колесси (відп. ред. Г. Скрипник, Київ, 2005), збірки «Народні пісні Волині» Юрія Цехміструка (заг. ред. Б. Луканюка, Львів-Рівне, 2006), «Бандура та її репертуар» (2009) та «Бандура та її конструкція» Г. Хоткевича (2010, обидві – Торонто-Харків, заг. ред. В. Мішалова), «Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая» (ІМФЕ, Київ, 2010), факсимільні видання «Колодаженські пісні з рукописного зошита в записах Лесі Українки та Ольги Косач» та «Народні мелодії з голосу Лесі Українки» (обидві – Волинський краєзнавчий музей, Луцьк, 2006) «Народні танці українців Карпат» Романа Гарасимчука (наук. ред. Роман Кирчів, Львів, 2008); монографія Г. Хоткевича «Музичні інструменти українського народу» (2012) та «Гуцульщина» Володимира Шухевича (2018, обидві – Харків, видавець Олександр Савчук), вибрані праці В. Гошовського «Музична культура Закарпаття» (ред.-упор. В. Пасічник, Львів, 2017), «Волинські народні пісні з архіву Філарета Колесси» (упоряд. В. Ярмола, Ю. Рибак, Львів, 2021), «Українські виклади про український фольклор і фольклористику» Ф. Колесси (упоряд. І. Довгалюк, Львів, 2022) та ін. Важливою ініціативою популяризації доробку попередників став проєкт «Електронне видання прижиттєвих публікацій К. Квітки «Зібрання праць: прижиттєві публікації (1902–1941)» (керівник проєкту Б. Луканюк, Львів, 2010).

Праці попередників складають серію публікацій у щорічнику «Етномузика» в спеціально відведеному для цього підрозділі «Матеріали»: це згадані раритетні розвідки про народні пісні К. Й. фон Гюттнера (Число 9) та Д. Зубрицького (Число 10), класична праця Е. М. Горнбостеля та Отто Абрагама «Пропозиції до транскрибування екзотичних мелодій» (Число 6), праці К. Квітки, у тому числі глави Коментаря до збірки 1922 року (Числа 1–2, 13); С. Людкевича (Число 4);

Юрія Сливинського (Число 10). Передрук маловідомих статей Ф. Колесси, зокрема «Опанас Гр. Сластьон (1855–1933)», «Карпатський цикл народних пісень (спільних українцям, словакам, чехам і полякам)», «Спроба періодизації української народної поезії» та інших було підготовлено в кількох виданнях Львівського національного університету.

Особлива ділянка видань етномузикознавчої спадщини – це **епістолярій**, наприклад, об'ємна публікація листування К. Квітки із Ф. Колесою (підготували Роксолана Залеська та А. Іваницький), К. Квітки з Осипом Роздольським (підготував Тарас Різун); переписка В. Гошовського з Миколою Мушин-кою, Ольгою Грабаловою (підготував В. Пасічник). Чимало листів опубліковано в «Етномузиці»: листування: В. Гошовського (В. Пасічник, Число 2, 3), М. Мишанича та О. Ошуркевича (Ю. Рибак, Число 12), листи Ф. Колесси (В. Коваль, Число 16) та ін.

Значним сьогодні в Україні є обсяг виданих **народномузичних збірок**. Вокальний та інструментальний фольклор різних українських регіонів представляють збірники «Музика Бойківщини» (Київ, 2002) та «Народна інструментальна музика Середньої Наддніпрянщини» (Київ, 2019) М. Хая, «Історична Хотинщина» (Вінниця, 2007), «Український обрядовий фольклор західних земель» (Вінниця, 2012) та «Обрядовий музичний фольклор Середньої Наддніпрянщини» (Київ, 2016) А. Іваницького, «Народна пісенність підльвівської Звенигородщини» (Львів, 2005) Ольги Харчишин і В. Ковалю, «Фольклор українців півночі Молдови» Надії Пастух та О. Харчишин (Львів, 2020), «Традиційні пісні українців Північного Підляшшя» (Львів, 2006) Л. Лукашенко, «Лемківщина моя мила... Пісні Анни Драган з Галицької Лемківщини» (Львів, 2011) Я. Бодака, «Народні пісні Березнівщини» (Рівне, 2016) Ю. Рибак, «Народні пісні сучасної Дніпропетровщини» (Дніпро, 2019) Г. Пшенічкіної та А. Любимової, двотомник «Народна вокальна творчість Львівщини» (Львів, 2017) у записах і транскрипціях М. Мишанича, «Народна музика Рівненського Полісся у записах В. Ковальчука» (Рівне, 2018), «Необрядовий фольклор західних регіонів України» С. Грици (Київ, 2020), «Пісні Шевченкових сіл: Кирилівка і Моринці» О. Ошуркевича та М. Мишанича (Львів, 2020), двотомник «Бойківські народні пісні» Василя Сокола (Львів, 2019, 2020), вищезгадана волинська збірка Ф. Колесси (Львів, 2021) та інші.

Календарний вокальний фольклор репрезентують збірники «Українські літні обряди та пісні» А. Завальнюка (Вінниця, 2008), «Календарно-обрядові пісні Донецької та суміжних областей» Олени Тюрикової (Донецьк, 2009), «Гаївки» Б. Луканюка та Оксани Возняк (Львів, 2015); сімейно-обрядовий – «Музичний фольклор Донбасу: Весільні пісні» О. Тюрикової (Донецьк, 2006), «Пісні з родин і хрестин» А. Іваницького (Вінниця, 2013), «Пісні українського весілля. Експедиційні записи М. Пилипчак» (Київ, 2014) та інші. Вартісний зразок монографічного дослідження рідкісного жанру – похоронних голосінь – репрезентує видання Ірини Коваль-Фучило «Голосіння» (Київ, 2012). Серед публікацій останніх років – різножанрові збірки українського фольклору Кубані авторства багаторічної дослідниці

¹¹ Див. про це нижче у підрозділі «Конференції».

цього регіону Н. Супрун-Яремко: «Весільні пісні українців Кубані» (Львів, 2020), «Історичні, станові та козацькі ліричні пісні українців Кубані» (у друці, Львів, 2021).

Окрему групу становлять енциклопедичні видання, у яких містяться статті, дотичні до музичної фольклористики. З-поміж них – багатотомна «Українська музична енциклопедія» (ІМФЕ, Київ, видано перші п'ять томів: 2006, 2008, 2011, 2016, 2018), «Українська фольклористична енциклопедія» (упоряд. Микола Дмитренко, 2018, 2020), «Українська фольклористична енциклопедія» (упоряд. Г. Скрипник, Львів, 2019), «Українська фольклористична енциклопедія» (упоряд. В. Сокол, Львів, 2018), «Українська фольклористика» (упоряд. Михайло Чорнопиский, 2008).

Належить також виокремити «супровідний» блок наукових подій – реакція наукової спільноти у вигляді рецензій, відгуків, повідомлень на публікації, проведені конференції. Серед авторів дописів – більшість згаданих вище дослідників.

Навчально-методична література представлена порівняно нечисленними публікаціями – від окремих підручників і хрестоматій до статей, навчальних програм тощо¹². Тут також належить згадати першу книгу першого тому семитомного видання «Історії української музики», цілком присвячену традиційній музичній творчості (відп. ред. Ол. Шевчук, Богдана Фільц, 2016).

Конференційна діяльність

Спеціального огляду потребує конференційна діяльність українських вчених, адже наукові симпозіуми, конференції, семінари є важливою платформою для демонстрації здобутків, обговорення проблемних тем, дискусій, обміну досвідом. В Україні це було винятково важливо, особливо в перші роки відновлення держави, оскільки раніше подібні заходи були винятковими, а якщо й проводилися, то перебували під неухильним контролем партійного керівництва. Вільне спілкування на фольклорні, а отже національні теми, було практично неможливим, тому організаторам подібних конференцій доводилося долати всілякі перешкоди, завуальовувати справжню мету таких зібрань для отримання дозволів на їхнє проведення¹³.

Відповідно, на початку 1990-х українські науковці мали мізерний досвід в організації та проведенні серйозних наукових форумів. Тому однією з етапних подій у конференційному та загалом науковому житті українських етномузикологів і всіх, хто цікавився народною музикою, стала ініційована Б. Луканюком 1990 року «Конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) і

суміжних земель» (від 1991), проведена в тодішній Львівській консерваторії (сьогодні Академії). Вона мала продовження наступними роками та стала серійною: спочатку – щорічною (1990–1997), згодом, після тривалої перерви аж до 2010 року, була відновлена та успішно проводиться й нині (2017, 2018, 2021). Ця конференція стала принципово новою, «піонерською» майже у всьому (регламент виступів, попередня публікація матеріалів, різноманітні форми засідань тощо) та набула неабиякої популярності. Так, до Львова приїжджають учені не лише з різних міст України (Києва, Харкова, Одеси, Вінниці, Рівного, Тернополя, Ужгорода та ін.), а й з-за кордону: Польщі, Молдови, Білорусі, навіть із далеких Америки та Канади. Лише перелік учених-учасників говорить про рівень конференції: Пйотр Дагліг, Анна Чекановська, Збігнев Пшерембський (Польща); Вільям Генрі Нолл, Антоній Поточняк (США), Андрій Нагачевський (Канада), Ярослав Мироненко (Молдова), Софія Грица, Анатолій Іваницький, Анатолій Завальнюк, Ігор Мацієвський, Олена Мурзина, Михайло Хай, Надія Супрун-Яремко та багато інших українських учених. На цих наукових зібраннях апробували свої майбутні атестаційні кандидатські праці Олег Смоляк, Богдан Яремко, Ірина Довгалюк, Ірина Клименко та інші. Саме на «червононоруських» конференціях робили свої важливі дослідницькі кроки й представники молодшого покоління українських етномузикологів: Ліна Добрянська, Василь Коваль, Лариса Лукашенко, Віра Мадяр-Новак, Володимир Пасічник, Юрій Рибак, Ірина Федун, Вікторія Ярмола та інші. Завдяки високому науковому рівневі конференції утвердили свій фактичний статус міжнародних та отримали низку схвальних відгуків у вітчизняній і зарубіжній науковій пресі (Польща, Німеччина). Ці наукові зібрання згуртували українських і зарубіжних науковців та мали визначальний вплив на подальшу конференційну діяльність в Україні. Конференції був присвячений і окремий підрозділ кандидатської дисертації «Історія української музичної фольклористики (1960–90-ті роки)», захищеної у Києві В. Пальоним під керівництвом А. Іваницького.

Подібну серію спеціалізованих етномузикознавчих конференцій згодом розпочали й у Києві. 2011 року Кафедра музичної фольклористики та ПНДЛЕ НМАУ започаткували Міжнародні наукові конференції «Слов'янська мелогеографія». В останні роки цей науковий форум етномузикологів проходить у рамках щорічної міжнародної науково-практичної конференції, яку проводить Кафедра історії української музики та музичної фольклористики НМАУ «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях». Незважаючи на заявлену проблематику – проблеми слов'янської мелогеографії – на конференції відбувалося виголошення рефератів і на інші актуальні теми. Учасниками київської конференції стали не лише українські дослідники, а й учені з різних куточків світу. Зокрема, США (Адріана Гельбіг), Канади (Андреа Кузміч, Маріо Морелло), Польщі (Пйотр Дорош, Густав Юзала), Білорусі (Настася Данілович, Галіна Кутирьова-Чубая, Євген Барішніков), Литви (Дайва Рачюнайте-Вічінене, Ріман-

¹² Детальніше про навчально-методичну літературу див. (Довгалюк, Добрянська, 2021, с. 14, 17–18).

¹³ Прикладом таких поодиноких заходів можна назвати дві такі конференції, чи точніше – «Ювілейні читання», проведені у Львові 1980 року: до століття зумисне забутого радянськими очільниками Климента Квітки та 70-річчя публікації мелодій дум Філарета Колесси. Це були, фактично, одні з перших в Україні суто етномузикологічні конференції, рецензії на які вийшли друком у тодішніх провідних музикознавчих часописах (автори, відповідно, В. Гошовський та Любомира Яросевич).

тас Слюжинскас, Рітіс Амбразявічюс), Іран (Амін Агаї Кухі), Сербії (Єлена Йовановіч) та інші. Певною родзинкою конференцій є те, що на них завжди звучить багато народної музики у виконанні як запрошених автентичних виконавців, так і фольклорних гуртів вторинного виконавства.

Ще одним періодичним конференційним майданчиком в Україні став Міжнародний етномузикознавчий симпозиум «Актуальні питання східноєвропейської етномузикології», уже тричі (2018, 2020, 2022) проведений працівниками Лабораторії фольклору та етнографії Дніпропетровської академії музики ім. Михайла Глінки. Високий науковий рівень конференції забезпечили, окрім українських, відомі європейські вчені: Бернард Гарай (Словаччина), Ульріх Моргенштерн (Австрія), Гайла Кірдене, Дайва Рачунайте-Вічінене, Рітіс Амбразявічюс, Рімантас Слюжинскас, Аусте Накене, Евалдас Вічінас та Даля Урбанавічене (Литва), Єлена Йовановіч (Сербія), Евалдс Даугуліс (Латвія) та інші.

3-поміж періодичних наукових форумів варто також згадати «Колессівські читання», започатковані восени 2007 року кафедрою української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка. Цей форум відбувається раз на два роки, у його рамках також проходять святкування ювілеїв видатного вченого, зокрема 140- та 150-річчя з дня народження. Конференція не є суто етномузикознавчою та об'єднує науковців суміжних галузей: етномузикологів, етнографів, істориків, фольклористів, мистецтвознавців – що до певної міри пов'язано з широтою наукових зацікавлень Ф. Колесси.

Наприкінці 1990-х років серію етномузикологічних конференцій провели також і в містечку Кременець Тернопільської області. Порушена на них тематика була різноаспектною – від теоретичних проблем музичної фольклористики до питань викладання фольклору. Однак після проведення кількох конференцій роботу над цим проектом було припинено.

Окрім періодичних, в Україні відбуваються також інші наукові з'їзди. Чимало з них приурочено до ювілейних дат з нагоди дня народження видатних дослідників народної музики: К. Квітки (Київ, 2005), В. Гошовського (Ужгород, 2007, 2017, 2022; Львів, 2012), Ю. Сливинського (Львів, 2013), Оскара Кольберга (Рівне, 2014), З. Лиська (Львів, 2015). Відбулися конференції й на пошану видатних наших сучасників: Софії Грици (Київ, 2012), Олени Мурзиної (Київ, 2016), Богдана Луканюка (Львів, 2017), Надії Супрун-Яремко (Львів, 2021), Любомира Кушлика (Львів, 2021), а також із нагоди ювілеїв установ: 90-річчя ІМФЕ ім. М. Рильського (Міжнародна наукова конференція «Сучасні художньо-мистецькі та етнокультурні процеси поліетнічного середовища України», Київ, 2011), 35-річчя кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету (Всеукраїнська науково-практична конференція «Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації», Рівне, 2014), 25-ліття Проблемної науково-дослідної ла-

бораторії музичної етнології ЛНМА імені М. Лисенка (Львів, 2017).

Серед інших проведених конференцій – Міжнародна наукова конференція «Українська професійна та етнічна культура: нові ракурси дослідження, інтеграція у світовий цивілізаційний процес» (Київ, 2012), науково-практичні конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації» (Харків, 2006, 2008, 2009, 2014–2018), «Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації» (Рівне, 2014); Міжнародні науково-практичні конференції «Народна творчість українців у просторі і часі» (Луцьк, 2010), «Дослідження та збереження традиційної культури Полісся (1994–1914)» (Київ, 2014), «Традиційна культура України ХХІ століття як складова політики: стан та перспективи розвитку» (Київ, 2020), всеукраїнська наукова конференція «Традиційна народна музична культура Західного Поділля» (Львів, 2001) та інші. Конференції нерідко є традиційною складовою різноманітних фестивалів народної музики – «Берегиня» (Луцьк), «Коляда» (Рівне), «Покуть» (Харків) та інших.

Свої конференційні майданчики мають молоді дослідники. Із 2009 року конференції «Молода етномузикологія» з конкурсом робіт студентів та аспірантів проводяться у НМАУ, а 2018 року щорічні «Конференції молодих дослідників народної музики» для студентів середніх і вищих навчальних закладів започаткували й у ЛНМА. У молодіжних конференціях беруть участь початкуючі дослідники з України й зарубіжжя. Виголошені доповіді переважно публікуються – як у форматі конференційних тез і матеріалів, так і у вигляді статей у різних наукових збірниках.

Українські вчені – учасники наукових конференцій за кордоном. Серед них можна згадати, скажімо, Семинар дослідників групи ICTM (The International Council for Traditional Music) «Computer Aided Research» (Польща, Варшава, 1995), Міжнародний симпозиум «Muzyka ludowa Europy Srodkowo-Wschodniej. Bialostoczyzna: Muzyka obrzędow kalendarzowych» (Наревка, Польща, 1997), 39-th world conference of ICTM (Нітра, Словаччина, 1997), The 3-th International Scientific Conference «The Music Around Baltic: Past and Present» (Клайпеда, Литва, 2001), Scientific Conference Dedicated to Giorgi (Gigi) Caracanidze, International Festival Folk and Church Music of Batumi (Батумі, Грузія 2012), Міжнародна наукова конференція «Лемки, бойки, гуцули, русини – історія, сучасність, матеріальна та духовна культура» (Свидник, Словаччина, 2013), Міжнародна наукова конференція «Kolbergowie Europy Wschodniej» (Вроцлав, Польща 2014), The 1st Symposium of the ICTM Study Group on Musics of the Slavic World (Любляна, Словенія, 2016), 10-th International Symposium «Music in Society» (Сараєво, Боснія і Герцеговина, 2016), ICTM, Study Group on Musics of the Slavic World (Скоп'є, Македонія, 2018), International symposium «Folk Music Research, Folkloristics, an Anthropology of Music in Europe / Pathways in the Intellectual History of Ethnomusicology» (Відень, Австрія, 2019), 49-та та 50-та Міжнародні баладні конференції: «Human

Relationships in and through Songs: Meanings and Context» (Литва, Вільнюс, 2019) та «Ballads and the audience in time and space» (Албанія, Тірана – Гірокастра, 2022) та багато інших. Починаючи з 39-ї конференції ICTM (Відень, Австрія, 2007), українські вчені брали участь майже у всіх наступних конференціях цього престижного світового етномузикознавчого осередку.

Висновки

Отож, друга частина аналітичного огляду української музичної фольклористики періоду Незалежності, у якій розглянуто наукову, видавничу та конференційну діяльність, окреслює основні напрями розвитку вітчизняної етномузикології за цей період, характеризує дослідницькі надбання різних поколінь українських вчених. Наше дослідження, окрім іншого, дозволило спостерегти виразну тенденцію до інтеграції вітчизняної етномузикології у світову науку про народну музику, що було абсолютно недосяжним у радянський період. Українські етномузикологи одержали можливість вільно спілкуватися із закордонними колегами на численних міжнародних форумах, обмінюватися ідеями, ділитися відкриттями й досягненнями, публікувати праці в різних іноземних виданнях тощо.

Загалом у нашому стислому огляді, представленому двома розвідками, ми намагалися підвести певну риску під сучасними здобутками української музичної фольклористики. Звісно, не все йшло з постійним піднесенням, були періоди підйомів і стагнації, однак, попри те, можемо дійти висновку, що на межі XX–XXI століть активно розвивалися практично всі галузі із широкого кола етномузикознавчих спеціалізацій, було поглиблено класичні напрями й започатковано нові. Звісно, як і будь-яка інша підсумкова розвідка, наше дослідження недовго лишатиметься актуальним, адже з'являться нові дослідницькі осередки, до роботи візьметься наступне покоління науковців, готувати-муться нові видання й т. ін., тому в перспективі подібні огляди варто здійснювати та публікувати регулярно.

На жаль, сьогодення ставить перед нами непрості виклики, зумовлені військовою агресією росії. Однак, попри немислимі перешкоди, українська етномузикологія продовжує рух уперед: у вкрай складних умовах, нерідко під посвист ракет, українські науковці видають монографії і народномузичні збірники, публікують наукові розвідки, беруть участь в українських і закордонних конференціях, проводять музично-етнографічні експедиції, навчають молоде покоління етномузикологів. Робота триває...

Список використаної літератури і джерел

- Болман, Філіп В. (2019). *Світова музика: дуже короткий вступ* [пер. з англ. Ольги Коломиєць]. Львів. 272 с.
- Грипич, С., Шиховцова, І. (Уклад.). (2012). *Супрун-Яремко Надія Онисимівна: Бібліографічний покажчик*. Рівне: РДГУ. 125 с.
- Грица, С. (2000). *Фольклор у просторі та часі: Вибрані статті*. Тернопіль. 224 с.
- Грица, С. (2002). *Трансмісія фольклорної традиції: Етномузикологічні розвідки*. Київ; Тернопіль. 236 с.
- Добрянська, Л. (2019). Інноваційна етномузикологічна діяльність ПНДЛМЕ та КМФ упродовж 1990–2004 років: наукові студії. *Етномузика*, 15, 9–44. Львів.
- Довгалюк, І. (2000). *Осип Роздольський: Музично-етнографічний доробок: Монографія*. Львів. 154 с.
- Довгалюк, І. (2016). *Фонографування народної музики в Україні: історія, методологія, тенденції: Монографія*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 648 с.
- Довгалюк, І. (Упоряд.). (2019). *25-ліття львівської Кафедри музичної фольклористики та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології: історія – персоналії – доробок*. 160 с. Львів.
- Довгалюк, І., Добрянська, Л. (2021). Етномузикологія України на зламі XX–XXI століть: осередки, педагогіка, документування фольклору. *Проблеми етномузикології*, 16, 5–23. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського.
- Дутчак, В. (2013). *Бандурне мистецтво українського зарубіжжя XX–початку XXI століття: монографія*. Івано-Франківськ. 488 с.+68 іл.
- Етномузика*. (2006–2021). Львів. Див. також: Етномузика [online] Отримано 05.11.2022 з сайту: <http://ethnomusic.com.ua>
- Єфремова, Л. (2009–2011). *Частотний каталог українського пісенного фольклору*, у 3-х ч. 720 с.+480 с.+511 с. Київ.
- Зінків, І. (2013). *Бандура як історичний феномен*. Київ. 448 с.
- Іваницький, А. (1997). *Українська музична фольклористика*. Київ. 392 с.
- Іваницький, А. (2009). *Історичний синтаксис фольклору*. Вінниця. 404 с.
- Клименко, І. (2010). *Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010*. Київ. 360 с.
- Клименко, І. (2020). *Обрядові мелодії українців у контексті слов'яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву: типологія і географія. Т. 1: Монографія*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. 360 с.
- Клименко, І., Мурзина, О. (2008). *Київська лабораторія етномузикології. 1992–2007. Проблеми етномузикології*, 3. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського. 153 с.
- Конференції дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель (1990–1997, 2010, 2017)*. Львів.
- Кушпет, В. (2007). *Старцтво: мандрівні співці-музиканти в Україні (XIX – поч. XX ст.)*. Київ. 592 с.
- Луқанюк, Б. (1991). Про основний фонд писемних джерел музично-етнографічної інформації. *Друга конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) земель: польові дослідження*, 45–53. Львів.
- Луқанюк, Б. (2001). *Народна музика Галичини та Володимирії: матеріали до нотографії (1790–1950)*.
- Луқанюк, Б. (2006). *Матеріали до бібліографії польської етномузикології XIX–XX ст.* 192 с. Львів. 68 с. Львів.
- Луқанюк, Б. (2016). *Ритмічна варіаційність у пісенному фольклорі: Теоретико-методологічне дослідження*. Львів. 208 с.
- Луқанюк, Б. (2017). *Музичний часокількісний ритм*. Львів. 304 с.
- Мацієвський, І. (2012). *Музичні інструменти гуцулів*. Вінниця. 464 с.
- Мишанич, М. (2021). *Зібрання праць*. Львів. 176 с.
- Проблеми етномузикології (1998–2021)*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. Див. також: *Проблеми етномузикології* [online]. Отримано 05.11.2022 із сайту: <http://ethnomusicology.com.ua>

- Протасова, С. (2020). Дослідницькі тенденції в роботах українських етномузикологів (2008–2018). *Проблеми етномузикології*, 15, 54–67. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2020.15.219364>
- Рибак, Ю. (2007). Методика ареально-типологічних досліджень в етномузикології. Досвід львівської школи. *Етномузика*, 3, 9–22. Львів.
- Смоляк, О. (2001, 2004). *Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури*. 296 с.+392 с. Тернопіль.
- Сторожук, А. (1998). *Климент Квітка (людина – педагог – вчений)*. Київ. 100 с.
- Супрун-Яремко, Н. (2005). *Українці Кубані та їхні пісні*. Київ. 784 с.: нот.
- Терещенко, О. (2013). *Слідами мандрівних музикантів*. Кіровоград; Київ. 108 с.
- Хай, М. (2011а). *Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція)*. Дрогобич. 537 с.
- Хай, М. (2011б). *Українська інструментальна музика усної традиції*. Київ; Дрогобич. 467 с.
- Черемський, К. (2002). *Шлях звичаю*. Харків. 443 с.
- Черкаський, Л. (2003). *Українські народні музичні інструменти*. Київ. 264 с.
- Шевчук, Ол. (2017). Сучасний центр української етномузикології (до 25-річчя діяльності Лабораторії етномузикології НМАУ імені П. І. Чайковського). *Проблеми етномузикології*, 12 (Слов'янська мезологеографія, 6), 117–121. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132584>
- Шевчук, Ол., Фільц, Б. (Відпов. ред-ри). (2016). *Історія української музики: у 7 томах. Том 1: Від найдавніших часів до XVIII століття. Книга 1: Народна музика*. 440 с. Київ: ІМФЕ імені М. Т. Рильського.
- Юзефчик, О. (2004). *Діяльність Кабінету музичної етнографії ВУАН у контексті розвитку української музичної фольклористики кінця XIX – першої третини XX ст.* Київ. 200 с.
- Яремко, Б. (2014). *Сопілова музика гуцулів*. Львів. 180 с.
- Ярмола, В. (2014). *Скрипкова традиція Рівненсько-Волинського Полісся*. Львів. 232 с.
- Lukaniuk, B. (1994). S. Ludkevych and Lviv school of ethnomusicology. *Typological Classification of Tunes. Advanced Systems for Arranging Folklore Stocks: Abstracts of the First International Ethnomusicologists' Conference*, 6–7. Vilnius. (1994, December 1–3).

References

- Bohman, Philip V. (2019). *World Music: A Very Short Introduction [Transl. from Eng. by Olga Kolomyets]*. Lviv. 272 p. [in Ukrainian].
- Cheremskiy, K. (2002). *Shlyakh zvychayu [The Way of Custom]*. 443 p. Kharkiv [in Ukrainian].
- Cherkaskiy, L. (2003). *Ukrayinski narodni muzychni instrumenty [Ukrainian folk Musical Instruments]*. Kyiv. 264 p. [in Ukrainian].
- Dobrianska, L. (2019). Innovatsiina etnomuzykologichna diialnist PNDLME ta KMF uprodovzh 1990–2004 rokov: naukovi studii [Innovative activity of the PSRLME and DMF during 1990–2004 years: scientific work]. *Etnomuzyka [Ethnomusic]*. Iss. 15, 9–44. Lviv. <https://doi.org/10.33398/2523-4846-2019-15-1-9-43> [in Ukrainian].
- Dovhaliuk, I. (2000). *Osyv Rozdolskyj: Muzychno-etnografichnyy dorobok [Osyv Rozdolsky: Musical-Ethnographic Heritage]*. Lviv. 154 p. [in Ukrainian].
- Dovhaliuk, I. (2016). *Fonohrafovannia narodnoi muzyky v Ukraini: istoriia, metodolohiia, tendentsii [Phonographing Folk Music in Ukraine: History, Methodology and Tendencies]*. Lviv. 650 p. [in Ukrainian].
- Dovhaliuk, I. (Ed.). (2019). *25-littia lvivskoi Kafedry muzychnoi folklorystyky ta Problemnoi naukovo-doslidnoi laboratorii muzychnoi etnologii: istoriia – personalii – dorobok [25th Anniversary of the Lviv Department of Musical Folkloristics and the Research Scientific-Researching Laboratory of Musical Ethnology: History – Personalities – Works]*. Lviv. 160 p. [in Ukrainian].
- Dovhaliuk, I., Dobrianska, L. (2021). Ethnomusicology of Ukraine at The Turn of XX–XXI Centuries (1991–2021): Centers, Pedagogy, Documentation. *Problemy etnomuzykologhii [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 16, 5–23. Kyiv. [in Ukrainian].
- Dutchak, V. (2013). *Bandurne mystetstvo ukrayinskoho zarubizhzhya XX–pochatku XXI stolittya [Bandur Art of Ukrainian Abroad in the 20th–Beginning of the 21st Centuries]*. Ivano-Frankivsk. 488 p. [in Ukrainian].
- Etnomuzyka [Ethnomusic]*. (2006–2021). Lviv. See also: *Etnomuzyka [Ethnomusic]*. Retrieved November, 05, 2022, from <http://ethnomusic.com.ua>. [in Ukrainian].
- Hrypych, S., Shikhovtsova, I. (Comp.). (2012). *Suprun-Yaremko Nadiya Onysymivna: Bibliografichnyy pokazchych [Suprun-Yaremko Nadiya Onysymivna: Bibliographic Index]*. Rivne: RDHU. 125 p. [in Ukrainian].
- Hrytsa, S. (2000). *Folklor u prostori ta chasi: Vybrani statti [Folklore in Space and Time: Selected Articles]*. Ternopil. 224 p. [in Ukrainian].
- Hrytsa, S. (2002). *Transmissiia folklornoi tradytsii: Etnomuzykologichni rozvidky [Transmission of Folk Tradition: Ethnomusicological Explorations]*. Kyiv; Ternopil. 236 p. [in Ukrainian].
- Ivanytskyi, A. (1997). *Ukrainska muzychna folklorystyka [Ukrainian Musical Folkloristic]*. Kyiv. 392 p. [in Ukrainian].
- Ivanytskyi, A. (2009). *Istorychnyy syntaksys folkloru [Historical Syntax of Folklore]*. Vinnytsia. 404 p. [in Ukrainian].
- Khaj, M. (2011a). *Muzychno-instrumentalna kultura ukrayintiv (folklorna tradytsiya) [Musical and Instrumental Culture of Ukrainians (Folklore Tradition)]*. Drohobych. 537 p. [in Ukrainian].
- Khaj, M. (2011b). *Ukrayinska instrumentalna muzyka usnoyi tradytsiyi [Ukrainian Instrumental Music of the Oral Tradition]*. Kyiv; Drohobych. 467 p. [in Ukrainian].
- Klymenko, I. (2020). *Obriadovi melodii ukraintiv u konteksti sloviano-baltskoho rannotradytsiinoho melomasyvu: typolohiia i heohrafiia [Ritual Melodies of the Ukrainians in the Context of the Slavic-Baltic Early-Traditional Melomassive: Typology and Geography]*. Vol. 1: Monograph. (with DVD). Kyiv. 360 p. [in Ukrainian].
- Klymenko, I. (2010). *Dyskohrafiya ukrayinskoyi etnomuzyky (aventychnye vykonannya). 1908–2010. 1908–2010 [Discography of Ukrainian Ethnic Music (Authentic Performance). 1908–2010]*. Kyiv. 360 p. [in Ukrainian].
- Klymenko, I., Murzyna, O. (2008). Kyivska laboratoria etnomuzykologhii. 1992–2008. [Kyiv Laboratory of Ethnomusicology. 1992–2008]. *Problemy etnomuzykologhii [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 3. Kyiv. 153 p. [in Ukrainian].
- Konferentsiyi doslidnykiv narodnoi muzyky chervonoruskykh (halytsko-volodymyrskykh) ta sumizhnykh zemel (1990–1997, 2010, 2017). [Conferences of Folk Music Researchers of Chervona Rus' (Halychyna and Volodymyria) and Neighboring Lands]*. Lviv. [in Ukrainian].
- Kushpet, V. (2007). *Startsivstvo: mandrivni spivtsi-muzykanty v Ukrayini (XIX – poch. XX st.) [Startsivstvo: Traveling Singers-Musicians in Ukraine (in the 19th–Beginning of the 21st Centuries)]*. Kyiv. 592 p. [in Ukrainian].

- Lukaniuk, B. (1991). Pro osnovnyj fond pysemnykh dzherel muzychno-etnografichnoyi informaciyi [On the main fund of the written sources of ethnomusical information]. *Druha konferentsiia doslidnykiv narodnoi muzyky chervonoruskykh (halytsko-volodymyrskykh) zemel: Poliovi doslidzhennia [The Second Researchers' Conference on Folk Music of Chervona Rus' (Halychyna and Volodymyria)]*, 45–53. Lviv. [in Ukrainian].
- Lukaniuk, B. (1994). S. Ludkevych and Lviv school of ethnomusicology. *Typological Classification of Tunes. Advanced Systems for Arranging Folklore Stocks: Abstracts of the First International Ethnomusicologists' Conference*, 6–7. Vilnius. (1994, December 1–3). [in English].
- Lukaniuk, B. (2006). *Materialy do bibliografii polskoyi etnomuzykoloii XIX–XX st. [Materials for the Bibliography of Polish Ethnomusicology of the 19th–20th Centuries]*. Lviv. 192 p. [in Ukrainian].
- Lukaniuk, B. (2016). *Rytmichna variatsiynist u pisennomu folklori [Rhythmical Variation in Folk Songs]*. Lviv. 208 p. [in Ukrainian].
- Lukaniuk, B. (2017). *Muzychnyj chasokilksnyj rytm [Musical Quantitative Rhythm]*. Lviv. 304 p. [in Ukrainian].
- Matsievskij, I. (2012). *Muzychni instrumenty hutsuliv [Hutsul Musical Instruments]*. Vinnytsia. 464 p. [in Ukrainian].
- Myshanych, M. (2021). *Zibrannya prats [Collection of Works]*. Lviv. 176 p. [in Ukrainian].
- Problemy etnomuzykoloii [Problems of Music Ethnology]* (1998–2021). Kyiv. See also: Problemy etnomuzykoloii [Problems of Music Ethnology]. Retrieved November, 05, 2022, from <http://ethnomusicology.com.ua>. [in Ukrainian].
- Protasova, S. (2020). Doslidnytski tendentsii v robotakh ukraïnskykh etnomuzykoloiv (2008–2018) [Research Trends in the Works of Ukrainian Ethnomusicologists (2008–2018)]. *Problemy etnomuzykoloii [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 15, 54–67. Kyiv. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2020.15.219364> [in Ukrainian].
- Rybak, Yu. Metodyka arealno-typolohichnykh doslidzen v etnomuzykoloii. Dosvid lvivskoi shkoly [The methodology of areal-typological investigation in ethnomusicology. Experience of the Lviv school]. *Etnomuzyka [Ethnomusic]*. Iss. 3, 9–22. Lviv. [in Ukrainian].
- Shevchuk, OI. (2017). Suchasnyi tsentr ukraïnskoi etnomuzykoloii (do 25-ricchia diialnosti Laboratorii etnomuzykoloii NMAU imeni P. I. Tchaikovskoho) [The current center of Ukrainian ethnomusicology (dedicated to the 25th anniversary of the activity of the Laboratory of ethnomusicology at the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music)]. *Problemy etnomuzykoloii [Problems of Music Ethnology]*. Iss. 12, 117–121. Kyiv. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132584> [in Ukrainian].
- Shevchuk, OI., Filts, B. (Execut. eds). (2016). *Istoriya ukraïnskoi muzyky: u 7 tomah. Tom 1: Vid naydavnishykh chasiv do XVIII stolittia. Knyha 1: Narodna muzyka [History of Ukrainian Music: in 7 volumes. Vol. 1: From Ancient Times to the 18th Century. 1st Book: Folk Music]*. Kyiv: M. Rylskyi Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine. 440 p. [in Ukrainian].
- Smoliak, O. (2001, 2004). *Vesnyana obryadovist Zakhidnoho Podillya v konteksti ukraïnskoi kultury [Spring Rituals of Western Podillia in the Context of Ukrainian Culture]*. 296+392 p. Ternopil. [in Ukrainian].
- Storozhuk, A. (1998). *Klyment Kvitka (lyudyna – pedahoh – vchenyy) [Klyment Kvitka (Person – Pedagog – Scientist)]*. Kyiv. 100 p. [in Ukrainian].
- Suprun-Yaremko, N. (2005). *Ukraiynsi Kubani ta yikhni pisi [Kuban Ukrainians and Their Songs]*. Kyiv. 784 p. [in Ukrainian].
- Tereshchenko, O. (2013). *Slidamy mandrivnykh muzykantiv [In the Footsteps of Traveling Musicians]*. Kirovograd; Kyiv. 108 p. [in Ukrainian].
- Yaremko, B. (2014). *Sopilkova muzyka hutsuliv [Hutsul Pipe Music]*. Lviv. 180 p. [in Ukrainian].
- Yarmola, V. (2014). *Skrypкова tradytsiya Rivnensko-Volynskoho Polissya [The Violin Tradition of the Rivne-Volyn Polissia]*. Lviv. 232 p. [in Ukrainian].
- Yefremova, L. (2009–2011). *Chastotnyy kataloh ukraïnskoho pisennoho folkloru: u 3-kh ch. [Frequent Catalog of Ukrainian Song Folklore, In 3 vols]* 720 p.+480 p.+511 p. Kyiv. [in Ukrainian].
- Yuzefchuk, O. (2004). *Diyalnist Kabinetu muzychnoi etnografii VUAN u konteksti rozvytku ukraïnskoi muzychnoi folklorystyky kintsya XIX-pershoyi tretyny XX st. [Activities of the Department of Musical Ethnography of the Ukrainian Academy of Sciences in the context of the development of Ukrainian Musical Folkloristics of the End of the 19th and the First Third of the 20th Centuries]*. Kyiv. 200 p. [in Ukrainian].
- Zinkiv, I. (2013). *Bandura yak istorychnyy fenomen [Bandura as a Historical Phenomenon]*. Kyiv. 448 p. [in Ukrainian].

Iryna Dovhalyuk

<https://orcid.org/0000-0002-4219-6342>

Lviv Ivan Franko National University

1, Universytetska str., Lviv, 79000, Ukraine

Lviv Mykola Lysenko National Music Academy

Ostap Nyzhankivsky str., 5, 79000, Lviv, Ukraine

+380 066 772 6776, e-mail: iradovhalyuk@gmail.com

Lina Dobrianska

<https://orcid.org/0000-0003-0203-2009>

Lviv Mykola Lysenko National Music Academy

Ostap Nyzhankivsky str., 5, 79000, Lviv, Ukraine

+380 50 970 8726, e-mail: lina.dobrianska@gmail.com

Ethnomusicology of Ukraine at The Turn of XX–XXI Centuries (1991–2022): Science, Publications, Conferences

The long-awaited times of Independence opened wide opportunities for Ukrainian ethnomusicologists. In the last issue of *Problems of Ethnomusicology*, we began to review the achievements of the latest Ukrainian musical folklore studies during the years of Independence: we identified the main ethnomusicological centers and characterized their activities, considered ethnomusicological pedagogy, achievements in the field of documenting folk music – its collection and archiving. In this issue, we want to focus on such important areas as scientific, publishing and conference activities.

The relevance of our research is due to the need to paint a general picture of the achievements and, possibly, omissions of domestic ethnomusicology over the past 30 years. This will significantly complement the existing historiographical studies, focusing mainly only on certain aspects or certain periods of development of Ukrainian musical folkloristics.

Scientific research is a more expressive result of the work of Ukrainian ethnomusicologists of the period of Independence. They show a variety of interests, depths in scientific research, openness to knowledge and increasing the achievements of world ethnomusicology. There are such more important research areas of Ukrainian scientists: the theory of ethnomusicology, areal-typological research, historical studies, organology, ethnochoreology, resource science, ethnoculturology and ethnomusical sociology, folk music culture of ethnic minorities in Ukraine, professional music of the oral tradition of the East, folk music acoustics, etc. These directions are different in terms of achievements, fullness, and degree of innovation, but each of them is a contribution to the pan-European and world folk music science.

Publishing activity clearly demonstrates the results of the work of Ukrainian ethnomusicologists. It was able to develop in Ukraine only after Independence when Soviet censorship disappeared. This direction has become important not only for scientific institutions themselves, but also for higher educational institutions. Thus, two professional Ukrainian annual ethnomusicological collections of articles and materials were launched at the Kyiv and Lviv Music Academies, respectively: “Problems of Ethnomusicology” (1998–2021) and “Ethnomusic” (2006–2021). Ethnomusicological articles are published in other scientific collections, mainly periodical and serial. An important place in publications of the period of Independence is occupied by the publication or reprint of the heritage of predecessors, including the epistolary. A lot of different folk music collections with vocal and instrumental folklore of different Ukrainian regions were also published.

The **conference activity** of Ukrainian scientists deserves special attention. One of the most important forums is the Lviv “Conferences of folk music researchers of Chervona Rus’ (Halychyna and Volodymyria) and neighboring lands” (1991–2021). The series of specialized ethnomusicological conferences was later (2011) started in Kyiv, Dnipro (2018, 2020 and 2022). It is also worth mentioning the Lviv “Kolessa’s readings” (from 2007). Young researchers also have their own conferences. Ukrainian scientists constantly participate in international scientific conferences, including ICTM (The International Council for Traditional Music) conferences.

In general, in our brief review, presented by two articles, we tried to draw a line under the modern achievements of Ukrainian musical folkloristics. Such reviews should be done regularly since Ukrainian ethnomusicology is constantly evolving. Today, researchers are working in extremely difficult conditions due to Russia’s military aggression, but all of all, the work continues.

Key words: Ukrainian ethnomusicology 1991–2022, directions of Ukrainian ethnomusicological studies, Ukrainian ethnomusical publications, ethnomusicological conferences, a history of Ukrainian musical culture.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2022 року